

نوآوری در طراحی بهینه انبارهای اتوماتیک تحت نرم افزار مبتنی بر مدلسازی ریاضی چند هدفه و الگوریتم های متاهوریستیک

محسن قانون / فوق لیسانس مدیریت تولید

مهدی خسروانی / لیسانس مهندسی صنایع

ترکیب الگوریتم های ژنتیک^۱ و شبیه سازی تریید^۲ اقدام به حل مسئله شد و در راستای تسهیل کاربری الگوریتم نیز از کد نویسی تحت نرم افزار matlab همراه با واسطه گرافیکی (GUI)، بمنظور ایجاد پنجره های نرم افزار استفاده شده و بدیهیست نرم افزار مذکور قابلیت ارائه انواع گزارشات تحلیلی، در قالب نمودارها و ماتریسهای تصمیم ساز را دارا میباشد.

واژه های کلیدی: نرم افزار طراحی انبار، بهینه سازی انبار، الگوریتم فرا ابتکاری، سیستم ذخیره-بازیابی اتوماتیک

۱- مقدمه

امروزه پیچیدگی ساختارهای اقتصادی و فضای کسب و کار رقابتی، سازمان ها را برآن داشته که با بهره گیری از تکنیکهای روزآمد، به ارتقاء بهره وری، توسعه ظرفیتهای و افزایش سودآوری حاصل از کمینه سازی هزینهها اقدام نمایند و با بکارگیری تکنولوژی های نوین در مسیر تعالی گام بردارند. بدون شک یکی از اقداماتی که تحولات شگرفی در ظرفیتهای و کیفیت خدمات فرایندهای پشتیبانی از جمله انبارش و صنعت پخش به همراه خواهد داشت، استفاده از به روزترین و کارآمدترین تکنولوژی های روز جهان می باشد.

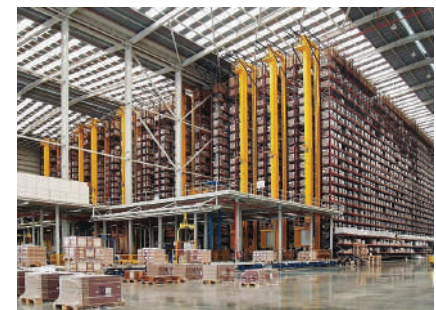
سیستم ذخیره سازی-بازیابی اتوماتیک^۳، یکی از تجهیزات عمده به کار گرفته شده در انتقال مواد و کنترل موجودی است که از زمان معرفی آن در دهه ۱۹۵۰ میلادی به طور گسترده در مراکز تولید و توزیع جهان، مورد استفاده قرار گرفته است. این سیستم های انبارش در سال های اخیر حتی در نگهداری و جابه جایی موجودی نیمه ساخته در کارخانجات تولیدی نیز به کار

با طرح بهینه انبار تعیین شود، سپس ارتباطات شناسایی شده، در قالب مدل ریاضی، که منطبق ساختاری نرم افزار را تشکیل می دهد، مدلسازی گردد. با عنایت به این موضوع که جنبه های متفاوتی در بهینه یابی طرح انبار دخیل هستند، مدل ریاضی توسعه داده شده، میبایست از یکپارچگی فنی و منطقی لازم برخوردار بوده تا خروجی ها، بطور همزمان، پاسخ گوی نیازمندی های کاربران باشد. لذا در این مطالعه دو مدل ریاضی با مشخصات ذیل طراحی گردیده است:

(الف) در مدل ریاضی اول، که به بهینه سازی چیدمان انبار می پردازد، تعداد راهروها باتوجه به عمق انباشت، تعداد سلول های انبارش در هر راهرو و در ارتفاع، بهینه می شوند ولی هیچگونه برنامه ریزی برای ماشین ذخیره-بازیابی صورت نمی پذیرد. (ب) در مدل ریاضی دوم، ملاحظات مرتبط با برنامه ریزی بهینه تعداد ماشینهای ذخیره-بازیابی^۴ به مدل اول افزوده میگردد.

به منظور بهینه سازی پارامترهای اساسی انبارهای مرتفع اتوماتیک، علاوه بر اجزاء فیزیکی انبار، نیازمندیهای طراحان انبار نیز در قالب توابع هدف^۵، در مدل ریاضی اعمال میشود که در این راستا، شش بخش اصلی، در معادلات تابع هدف، درج گردیده و نهایتاً محدودیت های مؤثر در مدل نیز شناسایی و لحاظ شده است.

در این مطالعه جهت بررسی صحت مدل اولیه، از الگوریتم های حل دقیق^۶ تحت نرم افزار Gams بهره گرفته شده ولی بدلیل پیچیدگی مدل و بعضاً تضاد محدودیت ها، که میتواند منجر به تنهنگ شدن مدل ریاضی گردد، از یک الگوریتم تکاملی و با استفاده از

چکیده

در مقاله حاضر به ارائه نتایج تحقیق، در رابطه با مدلسازی ریاضی و تولید نرم افزار بهینه سازی پارامترهای مؤثر در طراحی انبارهای تحت تکنولوژی ذخیره-بازیابی اتوماتیک (AS/RS)، به کمک مدلسازی ریاضی چند هدفه^۱ و الگوریتم های فوق ابتکاری^۲ پرداخته شده است. اصولاً چهار ویژگی قابل توجه در انبارهای اتوماتیک، سبب اهمیت یافتن موضوع این تحقیق گردیده که عبارتند از:

- ۱/ انعطاف پذیری انبارهای مرتفع اتوماتیک از لحاظ ابعاد سازه انبار
- ۲/ تنوع در ایجاد تعداد راهروی تردد برای ماشین ذخیره-بازیابی
- ۳/ انواع عمق^۳ انباشت کالا در سلول های همجوار قفسه
- ۴/ هزینه بالای احداث انواع انبار (اعم از غیرمرتفع مکانیزه و یا مرتفع اتوماتیک)

لذا در اولین گام بایستی کلیه مؤلفه های اثرگذار در طراحی انبار شناسایی و ارتباط هر یک از این مؤلفه ها

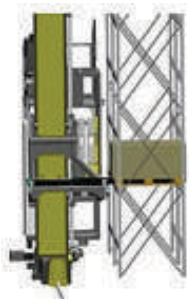
و بازیابی اتوماتیک را می‌توان به عنوان تلفیقی از تجهیزات و ماشین آلات کارآمد و مکانیسم‌های کنترلی با منطق قابل برنامه‌ریزی دانست که بطور خودکار، دقت و سرعت بالا، اقلام موجودی را جابجا، ذخیره و بازیابی می‌نماید (Lee et al., 1996). چنین تعریفی می‌تواند گستره وسیعی از تجهیزات انبارش را در برگیرد، اما آن‌چه که به‌طور عمومی از یک سیستم ذخیره‌سازی و بازیابی اتوماتیک در ذهن متبادر می‌شود، مجموعه‌ای است متشکل از چندین راهروی مرتفع قفسه بندی شده، یک یا چند ماشین ذخیره‌سازی-بازیابی اتوماتیک، شبکه‌ای از نوارهای نقاله، ایستگاه (های) ورودی/خروجی کالا و یک سیستم نرم‌افزاری نظارت و ارتباط کامپیوتری میان کلیه اجزاء سیستم. در این تکنولوژی راهروها، فضاهایی با قابلیت انبارش در دو طرف هستند که امکان انبارش یک یا چند پالت کالا را در عمق هر یک از طرفین راهرو دارند (مطابق تصاویر ذیل).

انبارش به سطح را به شکل چشمگیری افزایش میدهد. علاوه بر این، از آنجا که تکنولوژی مذکور، یک سیستم انبارش کاملاً اتوماتیک و بدون دخالت انسان است، ردیابی دقیق موجودی اقلام انبار را نیز بسهولت میسر می‌سازد. به‌طور کلی، یک سیستم ذخیره‌سازی

گرفته شده‌اند (Manzini, 2012). بطور کلی سیستم‌های ذخیره-بازیابی اتوماتیک، قابلیت ایجاد صرفه جوئی قابل توجهی در استفاده از زمان، فضا و تجهیزات را داشته و فرآیند کنترل موجودی مواد و گردش جریان را تسهیل مینمایند. استفاده از این تکنولوژی، تأثیر مستقیمی بر کاهش نیروی انسانی شاغل در عملیات ذخیره‌سازی و بازیابی کالا داشته و این امکان را در اختیار پرسنل انبار قرار می‌دهد تا به سایر امور انبار رسیدگی کنند. همچنین سیستم‌های انبارش اتوماتیک با بکارگیری تجهیزات حمل هوشمند، مانند انواع ماشینهای ذخیره-بازیابی و حذف تجهیزات وابسته به اپراتور، مانند لیفتراک، امکان ارتقای بهره‌گیری حداکثری از فضای انبار را فراهم می‌سازند.

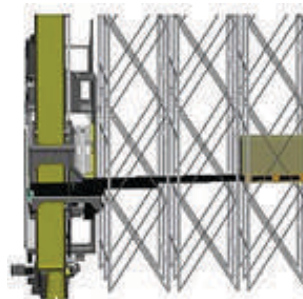
از سوی دیگر، قابلیت انبارش در ارتفاع انبار از ویژگی‌های بارز تکنولوژی مذکور بوده که نسبت

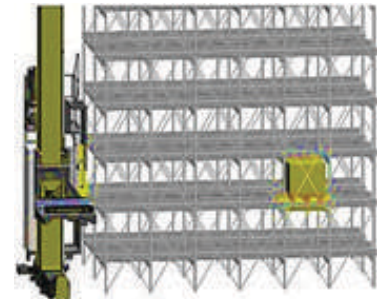
ذخیره‌سازی یک پالت در عمق

ذخیره‌سازی دو پالت در عمق

ذخیره‌سازی سه پالت در عمق

ذخیره‌سازی چند پالت در عمق

به اختصار مورد بررسی قرار گرفته است.

۱-۲- مدل‌های بهینه‌سازی

مطالعه رابرتس و ریتر را می‌توان از نخستین نمونه‌هایی دانست که با توسعه یک مدل بهینه‌سازی به دنبال تعیین پیکره‌بندی بهینه یک انبار با هدف حداقل‌سازی هزینه ساخت و جابه‌جایی مواد بوده است (Roberts and Reed, 1972). در مدل دیگری، عشایری و همکاران مدلی را با تابع هدف حداقل‌سازی هزینه ساخت و عملیات انبار در طول زمان بهره‌برداری از آن توسعه دادند (Ashayeri et al., 1985). در مطالعه دیگری، پارک و ویستر رویکردی را معرفی کردند که به‌طور هم‌زمان تکنولوژی مطلوب را به همراه ویژگی‌های مرتب بر آن تکنولوژی مشخص می‌نمود (Park and Webster, 1989). نمونه دیگری از مدل‌های بهینه‌سازی را می‌توان در بسته نرم‌افزاری توسعه داده شده توسط هیراگو و همکاران یافت که به دنبال بهینه‌یابی طراحی انبار برای یک انبار با استاکر کرین‌های اختصاصی در راهروها است (Herago et al., 2011). بخشی از مطالعات صورت گرفته با هدف ارزیابی یک طرح موجود بوده است که به عنوان نمونه می‌توان از کارهای لودوک و همکاران (Le-Duc et al., 2006) و دکوستر و همکاران (De Koster et al., 2006) نام برد که هدف این مطالعات ارزیابی عملکرد سیستم انبارش و بهینگی ابعاد سیستم موجود یا پیشنهادی، در شرایط متفاوت است.

۲-۲- مدل‌های شبیه‌سازی

از آنجایی که طراحی، ارزیابی و راهبری سیستم‌های انبار اتوماتیک جنبه‌های متعدد و گاه پیچیده و تصادفی (مانند منطق سرویس دهی استاکر کرین‌ها) دارند

ماشین ذخیره-بازیابی، تجهیز حمل اتوماتیکی است که امکان حمل اقلام از ورودی انبار تا محل انبارش و بازیابی کالا از محل انبارش تا خروجی انبار را برعهده دارد. کالاهایی که توسط ماشین ذخیره-بازیابی، از راهروهای انبارش حمل می‌شوند، توسط سایر تجهیزات، از جمله نقاله‌ها به مکان‌هایی برای ارسال منتقل می‌گردند که ایستگاه خروجی نامیده می‌شوند. با توجه به اینکه در بخش عمده‌ای از تکنولوژی مذکور، نیازی به حضور مستقیم نیروی انسانی نیست، مدیریت کلیه عملیات شامل شناسایی، کنترل، زمان بندی و راهبری اجزاء و تجهیزات مکانیکی، توسط سیستم نرم‌افزاری مدیریت انبار (WMS) عملی میگردد.

علی‌رغم گستردگی استفاده از انبارهای اتوماتیک در بخش‌های تولیدی و خدماتی و موفقیت چشم‌گیر این نوع سیستم انبارش، کمتر مطالعاتی با هدف بهینه‌سازی طراحی سیستم انبارش اتوماتیک در پیشینه بکارگیری این نوع تکنولوژی به چشم می‌خورد. بهینه‌سازی مؤلفه‌های اثرگذار بر طراحی انبار، علاوه بر کاهش هزینه احداث، سبب افزایش بهره‌وری و کارایی تجهیزات مورد استفاده در انبار میگردد. در ادامه این مقاله ضمن پرداختن به سوابق مطالعاتی (در بخش دوم)، به تشریح مسأله، مدل مفهومی و پارامترهای مدل در بخش سوم پرداخته شده است و پس از توضیح پیرامون متدولوژی حل مسئله، در بخش چهارم مبادرت به معرفی نرم افزار تدوین شده و دستاوردهای حاصله نموده ایم.

۲- پیشینه مطالعاتی بهینه‌سازی انبار اتوماتیک

در این بخش به ذکر خلاصه‌ای از مطالعات منتشر شده در حوزه انبارهای اتوماتیک پرداخته شده است. بطور کلی مطالعات منتشر شده در رابطه با بهینه‌سازی چیدمان به دو محث مدل‌های بهینه‌سازی و مدل‌های شبیه‌سازی تقسیم میشوند که در ادامه

افزوده شده‌اند و بدین ترتیب تعداد بهینه ماشینهای ذخیره‌بازیابی مورد نیاز تعیین خواهد شد که این تصمیم باتوجه به هزینه خرید ماشین آلات فوق، مدت زمان لازم برای سرویس‌دهی پالت‌های منتظر خدمتگیری در کوتاه مدت (یک شیفت کاری)، ویژگی راهروها و مشخصات ابعادی پالت‌ها، بهینه‌سازی و برآورد می‌گردد.

از آنجا که مدل مورد نظر، به منظور بهینه‌سازی ویژگی‌ها و پارامترهای انبار توسعه داده شده لذا لازم است که میان اجزاء مدل ریاضی و اجزاء انبار تناظر وجود داشته باشد، به عبارت دیگر، مدل توسعه داده شده ویژگی‌ها و جنبه‌های مختلف انبار مطلوب را در قالب توابع هدف و محدودیت‌ها پوشش دهد.

از آنجا که مدل مورد نظر، به منظور بهینه‌سازی ویژگی‌ها و پارامترهای انبار توسعه داده شده لذا لازم است که میان اجزاء مدل ریاضی و اجزاء انبار تناظر وجود داشته باشد، به عبارت دیگر، مدل توسعه داده شده ویژگی‌ها و جنبه‌های مختلف انبار مطلوب را در قالب توابع هدف و محدودیت‌ها پوشش دهد. عموماً در ارتباط با نحوه قفسه‌بندی انبار در تکنولوژی AS/RS، از انواع قفسه خودسوله^{۱۳} استفاده می‌شود و بایستی به این نکته توجه داشت که گرچه انبار دارای ظرفیت‌های وزنی متفاوت است اما تمام قفسه‌ها دارای ابعاد و مشخصه‌های سازه‌ای یکسانی هستند بنابراین نواحی مختلف انبار بدلیل بارهای مختلف ناشی از انبارش، نیازمند فنداسیون‌های متفاوت و متناسب با قابلیت بارگذاری موردنظر در همان ناحیه میباشند از سوی دیگر، ارتفاع قفسه‌ها (تعداد طبقات) نیز در ماهیت سازه قفسه‌ها تأثیر مستقیم دارد زیرا افزایش ارتفاع قفسه‌بندی، مستلزم بهره‌گیری از سازه قویتر به منظور مقابله با بارهای وارده (اعم از بارهای ثقلی یا جانبی) و کماتشهای پس از بارگذاری می‌باشد و تأثیر مستقیم بر افزایش هزینه‌های قفسه‌بندی دارد. در ارتباط با ماژول‌های حمل کالا (پالت‌ها) با عنایت به وجود ابعاد مختلف و ظرفیتهای وزنی متفاوت در انبار، براساس نیازمندیهای انبارش، بایستی تعداد متفاوتی از هر نوع پالت بمنظور بهره‌گیری از ظرفیت انبارش، در نظر گرفته شود همچنین بدلیل امکان وجود انواع متفاوتی از پالت‌ها، قفسه‌ها میبایست قابلیت دریافت ترکیبات مختلف از پالت‌ها را داشته باشند، به عنوان مثال، یک قفسه در بخش وزنی سنگین از انبار، ظرفیت انبارش سه پالت سبک یا دو پالت با وزن متوسط یا یک پالت سنگین را دارا باشد لذا محدودیت‌های وزنی و ابعاد قفسه باتوجه به تعداد پالت‌های مختلف، در مدل ریاضی لحاظ شد نهایتاً در هر بخش از انبار (براساس گروه بندی وزنی خاص آن ناحیه) و باتوجه به مشخصات پالت‌ها و ماشینهای ذخیره-بازیابی تخصیص یافته به آن ناحیه، راهروهای با عرضهای مختلف ایجاد خواهد شد. علاوه بر این، راهروها می‌توانند عمق‌های انبارش متنوعی نیز داشته باشند که ظرفیت‌های متفاوتی از انبارش را در اختیار طراحان، قرار می‌دهد.

در رابطه با ماشینهای ذخیره-بازیابی، موارد متعددی وجود دارد که در مدل‌سازی و برنامه‌ریزی بایستی لحاظ شوند که از آن جمله می‌توان به هزینه‌های خرید و ابعاد هر مدل از ماشین ذخیره-بازیابی اشاره نمود، همچنین باید به این نکته نیز توجه نمود که هر مدل ماشین ذخیره-بازیابی

راهروها و سلول‌های انبارش و تعداد استاکر کرین‌های مورد نیاز جهت برآورد ساختن سطح مشخصی از ظرفیت سرویس‌دهی، بدیهیست مدل ریاضی توسعه داده شده که از یکپارچگی فنی و منطقی لازم برخوردار است، از طریق ارائه خروجی‌های بهینه و منطقی، اقدام به پیشنهاد گستره‌ای از حالات شدنی^{۱۴} و یگانه حالت بهینه، مینماید.

۳-۱- اجزاء مدل

مدل ریاضی تدوین شده براساس اهداف پروژه، از دو بخش اصلی تشکیل شده است:

الف- بخش بهینه‌سازی جانمایی^{۱۳} انبار، شامل ساختارهای ابعادی قفسه‌ها، راهروها، عمق انباشت ماژول کالا و ...، که در مجموع، طرح چیدمان بهینه را تشکیل میدهد. به عبارت دیگر، با توجه به سطح سرویس‌دهی موردنیاز، مدل ریاضی اول، تعداد راهروها با میزان عمق مشخص، تعداد سلول‌های انبارش در هر راهرو و تعداد سلول‌های انبارش در ارتفاع را بهینه می‌نماید. در این مدل، سطح سرویس‌دهی مورد نیاز وابسته به دو عامل است، نخست ظرفیت انبارش بر حسب پالت در کل انبار (مانند انباری با ۱۰۰۰۰ پالت ظرفیت انبارش) که یک عامل بلند مدت در طرح‌ریزی انبار است و سپس، ظرفیت انبارش روزانه (مانند ۵۰۰ پالت، از هر نوع پالت قابل انبارش) که یک عامل کوتاه مدت قلمداد میگردد. علاوه بر این، پارامترهای خارجی نیز در بهینه‌سازی طرح چیدمان مورد توجه میباشند که شامل هزینه فراهم‌سازی زمین (خرید،

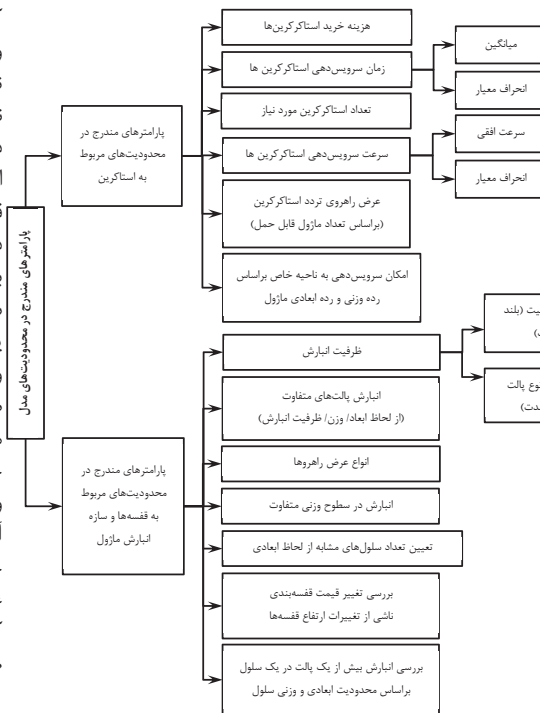
لذا بکارگیری مدل‌های شبیه‌سازی نیز منطقی بنظر میرسد. نمونه‌های ابتدایی این رویکرد را می‌توان در مطالعات برفنا و رید (Bafna and Reed, 1972) و کونینگ (Koenig, 1980) یافت که مشخصات بهینه انبار موردنظر را از تلفیق شبیه‌سازی عملیات انبار و جستجوی روی متغیرهای تصمیم در طراحی انبار به دست می‌آورند. نمونه‌های دیگری از رویکرد ترکیبی شبیه‌سازی و بهینه‌سازی نیز در مطالعات رانداوا و شروف (Randhawa and Shroff, 1995)، مانزینی و همکاران (Manzini et al., 2006) و کولا و ناستاسی (Colla and Nastasi, 2010) یافت میشود.

آنچه که از بررسی کلی مدل‌ها و پیشینه تحقیقاتی حوزه بهینه‌سازی انبارهای اتوماتیک قابل توجه است شامل دو اشکال کلی و عمومی است. نخست آنکه به دلیل جزئیات فنی متعدد مؤثر در طراحی یک انبار اتوماتیک، عمدتاً در مطالعات انجام شده اقدام به ساده‌سازی مفروضات شده که منجر به فاصله گرفتن مسئله طرح شده از دنیای واقعی و ویژگی‌های آن گردیده است که بارزترین نمونه آن را می‌توان تک فرمان بودن سرویس‌دهی استاکر کرین‌ها دانست. علاوه بر این، در بسیاری از مطالعات، مدل توسعه یافته برای شرایط خاصی از انبارش تنظیم شده لذا مدل حاصله فاقد ویژگی‌های عمومی برای بکارگیری در شرایط متفاوت خواهد بود.

۳- تشریح مسأله

در این مقاله، هدف ارائه دستاوردهای ناشی از توسعه یک بسته نرم‌افزاری است که بمنظور بهینه‌سازی پارامترهای مرتبط با انبارهای اتوماتیک مبتنی بر تکنولوژی AS/RS، تولید گردیده است. باعنایت به ویژگی منحصر بفرد انبارهای AS/RS، مبنی بر انعطاف پذیری اکثریت پارامترهای تشکیل دهنده این تکنولوژی، از جمله، پارامترهای مربوط به ابعاد پیرامونی سازه مانند طول، عرض و ارتفاع انبار و همچنین تغییر پذیری پارامترهای داخلی انبار مانند تعداد راهروها، تعداد استاکر کرین، عمق انبارش کالا در قفسه‌ها و ...، بوضوح بررسی ترکیبات مختلف پارامترهای مذکور و تأثیر نتایج حاصله در کمینه‌سازی هزینه‌های پروژه و افزایش کارآمدی و ظرفیت انبار، به عنوان نقطه قوت این مطالعه قلمداد میگردد.

در این راستا، اطلاعاتی مانند مشخصات و محدودیت‌های زمین پروژه از جمله طول، عرض و همچنین ارتفاع مجاز برای احداث سازه انبار (محدودیت‌های قانونی)، مشخصات ماژول کالا اعم از ابعاد و وزن، ظرفیت انبارش موردنظر و ظرفیت روزانه مطلوب برای ارسال و دریافت کالا و ...، جمع‌آوری گردیده و ضمن درج اطلاعات مذکور در سیستم نرم‌افزاری تدوین شده، نتایج بهینه‌یابی مسئله در قالب گزارشات نموداری و جداول عددی ارائه شده است. این گزارش‌ها به دنبال تعیین طرح بهینه انبار هستند که عبارتست از مشخصات بهینه ساختمان انبار شامل طول، عرض، ارتفاع، تعداد راهروهای با عمق انبارش مناسب، و تعداد و ابعاد بهینه

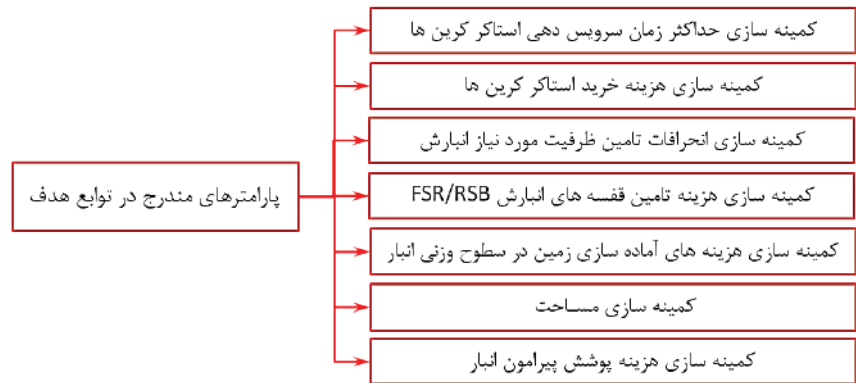

آماده‌سازی، فنداسیون و ... و هزینه‌های مربوط به تهیه سلول‌های انبارش (قفسه بندی) است.

ب- در بخش دوم مدل ریاضی، ملاحظات مرتبط با برنامه‌ریزی ماشینهای ذخیره-بازیابی به مدل اول

قابلیت سرویس دهی به پالتها یا بخش وزنی خاصی از انبار را دارد لذا مدل ریاضی بایستی تعداد ماشینهای ذخیره-بازیابی مورد نیاز را براساس عواملی همچون زمان و سرعت مشخص نماید. بدلیل اینکه مکان سرویس دهی ماشینهای ذخیره-بازیابی در هر مرتبه گسیل، متفاوت و در یکی از نقاط انبار است، زمان سرویس دهی ماشینهای ذخیره-بازیابی از لحاظ آماری، ماهیت تصادفی داشته که مطالعه و مدلسازی آن نیازمند در اختیار داشتن اطلاعات مربوط به میانگین و انحراف معیار زمانهای سرویس دهی می باشد. از سوی دیگر، عامل تعیین کننده بعدی، مدت زمان شیفت کاری است که حداکثر زمان سرویس دهی هر استاکر کرین را مشخص می نماید. ضمناً در تعیین تعداد ماشینهای ذخیره-بازیابی با توجه به سرعت سرویس دهی آنها، بایستی به دو سرعت افقی و عمودی ماشینهای ذخیره-بازیابی نیز توجه نمود. خلاصه پارامترهای مندرج در محدودیتهای مدل در

نیز تا حد زیادی پوشش داده شود. در این مسئله، نسل اولیه، براساس پارامترهای الگوریتم ژنتیک و ساختار مسئله ایجاد میشود لذا ابتدا قسمتی از کروموزوم را ساخته و سپس تعداد ماشینهای ذخیره-بازیابی توسط الگوریتم شبیه سازی تیرید (که در این مسئله به عنوان بهینه ساز کروموزوم خواهد بود) به نحوی تعیین میگردد که تعداد ماشینهای ذخیره-بازیابی و حداکثر زمان خدمت دهی آنها، حداقل باشند. پس از تعیین تعداد و نوع ماشینهای ذخیره-بازیابی، خروجی الگوریتم شبیه سازی تیرید و ژنتیک با یکدیگر ترکیب شده و کروموزوم نهایی بدست می آید. مجموعه تعداد کروموزومها را ابتدا و در ادامه حل در پایگاه داده جمعیتی مسئله ذخیره میگردد که از اطلاعات این پایگاه نیز در تولید گزارشات تکمیلی استفاده خواهد شد. در هر تکرار نسل، اگر معیار توقف الگوریتم محقق شده باشد، روند حل به پایان رسیده و بهترین پاسخ و گزارشهای انتخاب شده نمایش داده می شوند. معیارهای توقف شامل تعداد

نمودار ذیل ارائه گردیده است.

در این مطالعه، علاوه بر اجزا و ویژگیهای فیزیکی انبار، که بعنوان محدودیتهای مدل در نظر گرفته شده اند مقاصد مدلسازی نیز در قالب اجزاء سازنده توابع هدف، در مدل ریاضی لحاظ شده است. در این راستا، توابع هدف توسعه داده شده در نمودار بعدی نمایش داده شده است. از آنجا که مجبور به نرمالیزاسیون مقادیر هدف تابع هدف توسعه داده شده هستیم لذا هر یک از توابع هدف مسئله بر حداکثر مقدار ممکن هر کدام، تقسیم می شود. شایان ذکر است که مقادیر حداکثر در تابع هدف ادغامی فوق به صورت پویا در هر حل محاسبه و به روز رسانی خواهد شد.

۴- متدولوژی حل مسأله

بدلیل پیچیدگی مسئله، تنوع و تعدد محدودیتهای بعضاً متضاد در مدل ریاضی مورد بحث، از ترکیب دو الگوریتم ژنتیک و شبیه سازی تیرید، در فرایند حل مسئله استفاده شده است. الگوریتم ژنتیک برخلاف شبیه سازی تیرید، از یک جمعیت اولیه برای حل استفاده میکند. شبیه سازی تیرید برخلاف الگوریتم ژنتیک پاسخهای بهتری را در بهبود یک پاسخ (و نه یک جمعیت) ارائه میدهد لذا ترکیب این دو متد موجب میشود که الگوریتم نهایی نقاط قوت هر دو الگوریتم پایه را داشته و نقاط ضعف

مشخصی عدم بهبود نسلها در روند حل و حداکثر تعداد ارزیابی تابع هدف، است. در ادامه، جمعیت موجود در پایگاه جمعیتی و اعضای حاصل از تقاطع و جهش با یکدیگر ترکیب میگردد سپس تابع هدف برای هر یک از اعضا محاسبه شده و کل جمعیت بر اساس هزینه از کمترین به بیشترین مرتب میشوند. با استفاده از روش فوق، در هر نسل تعداد اعضا، بیشتر از تعداد جمعیت اولیه خواهد بود، به همین دلیل اعضای اضافی نیز حذف خواهند شد. این حذف از انتهای لیست مرتب شده بر اساس هزینه بوده و زمانی که جمعیت نسل فعلی با جمعیت نسل اولیه برابر گردد، اطلاعات پایگاه داده جمعیتی با اطلاعات جدید جایگزین میشود و مجدداً شروط توقف مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

لازم به یادآوریست که اگر توسط مکانیزمی، بهترین اعضا هر نسل (که اعضای نخبه هستند) به نسل بعد انتقال میابند لذا با احتمال بالایی، پاسخی نزدیک به پاسخ بهینه بدست خواهد آمد و احتمال حصول پاسخ بهینه سراسری توسط الگوریتم فرایتنکاری بیشتر خواهد شد.

نرم افزار طراحی انبار اتوماتیک و نتایج حاصل از آن

تولید نرم افزار بهینه سازی انبارهای اتوماتیک در دوگام متوالی ذیل انجام شده است:

الف- کد نویسی مدل تدوین شده در قالب الگوریتم

های ژنتیک و شبیه سازی تیرید.

ب- ایجاد واسط گرافیکی به منظور تسهیل در کاربری آسان. بدین منظور یک واسط گرافیکی طراحی گردیده که کاربر می تواند در آن اطلاعات مورد نیاز مدل را بصورت مرحله به مرحله وارد کرده و در نهایت، پس از حل مدل، انواع گزارشات و تحلیلهای مورد نیاز را مشاهده و دریافت نماید.

توضیح اینکه جریان اطلاعاتی و روند ورود اطلاعات و تهیه گزارشها براساس استاندارد IDEF-O تهیه شده است. این استاندارد ابزاری است که برای مدل سازی فعالیتهای انجام گرفته در یک کسب و کار، مستندسازی، طراحی، تجزیه و تحلیل، برنامه ریزی و یکپارچه سازی یک سیستم به کار می رود. در واقع استاندارد IDEF-O با ارائه مدل به شناسایی فرایندهای موجود، بررسی اشکالات آنها، ارائه راه حل و ترسیم فرایندهای جدید با در نظر گرفتن هر پنج عامل مدل، نقش تسهیل کننده ای در بهبود فرایند سیستم موجود ایفا می کند. اصولاً IDEF-O از پنج عنصر اصلی تشکیل یافته است.

▪ **بردار ورودی:** مجموعه ای از بردارها است که ورودی IDEF-O را نشان می دهند. به عنوان مثال، اطلاعات، اشیاء و مواد که به وسیله یک فعالیت به خروجی تبدیل می شوند.

▪ **بردار خروجی:** مجموعه ای از بردارها که خروجی IDEF-O را نشان می دهند. خروجیها، ورودی فرآیندهای دیگرند یا به مشتریان سازمان تحویل داده می شوند. به عنوان مثال، اطلاعات یا اشیای تولید شده به وسیله یک فعالیت.

▪ **بردار مکانیزم (منابع):** مجموعه ای از بردارها که سازوکار و اجزای تشکیل دهنده فعالیتها در مدل IDEF-O را نشان می دهند. به عنوان مثال، ابزارها و تجهیزات استفاده شده برای انجام یک فعالیت، افراد و ماشین آلات انجام کار.

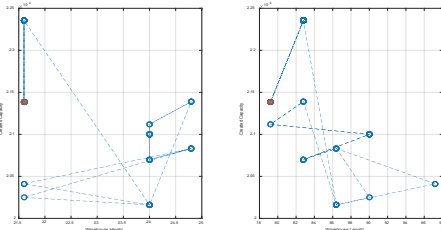
▪ **بردار کنترل:** مجموعه ای از بردارها که نشان دهنده محدودیتهای کنترلی و اقداماتی هستند که فعالیتها را هدایت می کنند نظیر دستورالعمل و استانداردها، نیازهای مشتریان، برنامه ها.

▪ **فرآیند (فعالیت):** مجموعه اقداماتی که برای تبدیل ورودیها به خروجی صورت می گیرد.

▪ **با عنایت به مجموعه توضیحات فوق و تصویر بالا، مشخص است که مدل اطلاعاتی دارای ۶ ماژول مجزا از یکدیگر است که این ماژولها عبارتند از:** تعریف ساختار کلی مدل، تعریف پارامترهای مدل، تعریف متغیرهای تثبیت شده، تعریف پارامترهای الگوریتم حل، اجرا و تهیه گزارشها. فایل Help نرم افزار نیز به عنوان عامل کنترلی، در تمامی سطوح و بخشها در نظر گرفته شده است لذا کاربر با مراجعه به فایل مربوطه میتواند کلیه اطلاعات لازم را در خصوص تکمیل بخشهای مختلف نرم افزار، بدست آورد.

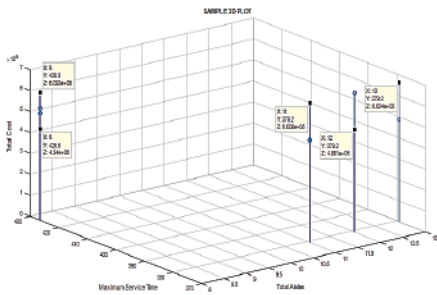
به منظور شروع کاربری نرم افزار ابتدا ساختار مدل که وابسته به اندازه مسئله (براساس ظرفیت نهایی، تعداد استاکر کرینهای در دسترس، انواع پالتها و ...) داده های پارامترهای در دسترس (برحسب زمان و یا سرعت)، داده های کلی و یا جزئی زمان (اگر داده ها بر حسب

یک ظرفیت خاص با یکدیگر مقایسه کرد.

نمونه نمودار پیش فرض مقایسه طول و ارتفاع بهینه سازه انبار براساس محدوده‌های ظرفیتی

در مثالی دیگر، در صورتیکه تعداد راهروها با محور X، حداکثر زمان سرویس دهی با محور Y و هزینه کل با محور Z نمایش داده شوند، نمودار سه بعدی حاصله متشکل از مجموعه نقاطی دارای تعداد ۸ راهرو و حداکثر زمان سرویس دهی ۴۲۶/۵ خواهد بود ولی دارای هزینه‌های متفاوتی می‌باشند که این امر به این دلیل اختلاف در ظرفیتهای ساخته شده با ارتفاع‌های مختلف و یا موارد مشابه می‌باشد. به عبارت دیگر در صورت احتساب دو ویژگی ثابت، سایر مؤلفه‌های مؤثر در طرح می‌توانند متفاوت و متغیر باشد که این مهم موجب انعطاف پذیری بیشتر در نزدیک شدن به نقطه بهینه خواهد گردید.

و ارائه گردیده است.

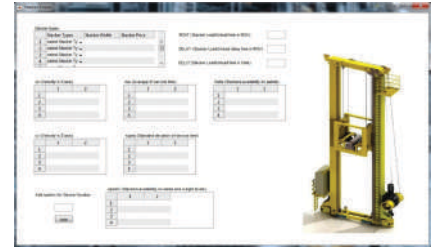
الف- نمودارهای دوبعدی و سه بعدی:

نمودارها، نتایج حاصل از مقایسه پارامترهای مؤثر در طراحی را به تصویر می‌کشند و در این راستا نمودارهایی براساس مقایسه هشت مؤلفه‌ی، هزینه کل طرح، تعداد کل ماشینهای ذخیره-بازیابی، تعداد کل راهروها، کل ظرفیت (سلول انبارش) ساخته شده، طول راهروی انبار، عرض کل سازه انبار، ارتفاع سازه انبار و مساحت کل انبار، کمک شایانی به اتخاذ تصمیم، در رابطه با پاسخی حاصل از حل مسئله خواهند نمود.

در قسمت گزارشات (نمودارها) نرم افزار، دو دسته نمودارهای پیشفرض (با فرمت ثابت) و همچنین بخش گزارش ساز، بمنظور تولید گزارشات سفارشی وجود دارد می‌شوند. در بخش گزارشهای پیشفرض، کاربر می‌تواند از انواع نمودارهایی که بصورت پیش فرض، طراحی شده‌اند، استفاده نماید ولی در بخش گزارش ساز، امکان تولید انواع نمودارهای سفارشی، از طریق ترکیبات مختلف پارامترهای مؤثر در طراحی، وجود دارد. توضیح اینکه، در کلیه نمودارها، نقطه بهینه، باتوجه به اوزان و توابع هدف، با نقاط توپر قرمز رنگ، نشان داده شده است

به عنوان مثال، در نمودار پیشفرض ذیل، نحوه تغییرات ظرفیت قابل حصول انبار (ظرفیت هدف گذاری شده ۲۰,۰۰۰ پالت بوده است) در محدوده پاسخی شدن، نسبت به دو متغیر ارتفاع و طول انبار، نمایش داده شده. هریک از نقاط در نمودار موردنظر معرف بشمار نقطه بوده که به دلیل یکسان بودن ویژگی‌ها، در محورهای مختصات، بر روی یکدیگر منطبق شده‌اند. یکی از دلایلی که نمودارهای پیشفرض بر آن اساس طراحی شده‌اند، امکان بررسی پاسخ‌ها با ویژگیهای خاص با استفاده از انواع نمودارها است، به‌عنوان مثال در نمودار زیر، با توجه به یکسان بودن محور عمودی (ظرفیت ساخته شده)، ترکیبات طول و ارتفاع انبار را می‌توان در

زمان باشند) و یک طرفه و یا دوطرفه بودن گردش فرایند انبار (اگر داده‌ها براساس سرعت باشند) می‌باشد، تعیین گردیده و سپس سایر اطلاعات ضروری نرم‌افزار، براساس پارامترهای تعریف شده در پنجره‌های مربوطه درج می‌گردد.

نمونه پنجره درج اطلاعات ماشین ذخیره-بازیابی

نمونه پنجره درج پارامترهای متاهیور بستیک

پس از درج و ذخیره‌سازی اطلاعات پایه و داده‌های مسئله، طی فرایند حل، نتایج حاصله، بصورت انواع گزارشات DSS در قالب نمودارهای دوبعدی و سه بعدی و همچنین ماتریس پاسخ‌های شدن، قابل حصول می‌باشد. بمنظور درک بهتر نحوه کاربرد مدل ریاضی و نرم افزار تدوین شده، در ادامه نمونه گزارشات، برای بهینه‌یابی یک انبار AS/RS با ظرفیت اسمی ۲۰,۰۰۰ پالت تهیه

کد پاسخ (گزینه) مسئله	کد شاخصهای تصمیم								
	B1 هزینه کل احداث انبار	B2 ظرفیت ساخته شده	B4 ابعاد انبار			B6 مساحت انبار	B7 حداکثر زمان سرویس دهی	B8 تعداد استاکر کربن	B9 تعداد راهرو
			B3 طول	عرض	ارتفاع				
1	4270452.6	21384	79.2	28.8	21.6	2280.96	426.55	8	8
658	6021382.3	22356	82.8	28.8	21.6	2384.64	426.55	8	8
661	6021382.3	22356	82.8	28.8	21.6	2384.64	426.55	8	8
672	6021382.3	22356	82.8	28.8	21.6	2384.64	426.55	8	8
673	6021382.3	22356	82.8	28.8	21.6	2384.64	426.55	8	8
674	4783953.9	20412	97.2	39.6	21.6	3849.12	379.16	9	11
675	4783953.9	20412	97.2	39.6	21.6	3849.12	379.16	9	11
676	4784597.2	20832	86.4	39.6	24.8	3421.44	379.16	9	11
677	4784597.2	20832	86.4	39.6	24.8	3421.44	379.16	9	11
678	4784887.5	20700	82.8	43.2	24	3576.96	379.16	9	12
679	4784887.5	20700	82.8	43.2	24	3576.96	379.16	9	12
680	4785427.5	20736	86.4	46.8	21.6	4043.52	379.16	9	13
684	4785427.5	20736	86.4	46.8	21.6	4043.52	379.16	9	13
685	4785427.5	20736	86.4	46.8	21.6	4043.52	379.16	9	13
686	4785538.0	21060	93.6	43.2	21.6	4043.52	379.16	9	12
687	4785538.0	21060	93.6	43.2	21.6	4043.52	379.16	9	12
688	4785538.0	21060	93.6	43.2	21.6	4043.52	379.16	9	12
689	4786037.5	21390	82.8	43.2	24.8	3576.96	379.16	9	12
690	6533953.9	20412	97.2	39.6	21.6	3849.12	379.16	9	11
691	6533953.9	20412	97.2	39.6	21.6	3849.12	379.16	9	11

نمونه ماتریس جواب‌های حاصل از اجرای آزمایشی مدل، برای ساخت انباری با ظرفیت ۲۰,۰۰۰ پالت

روشهای مبتنی بر مقایسات زوجی مانند تکنیک Top-SIS برای اولویتبندی و انتخاب راه حلها هستیم.

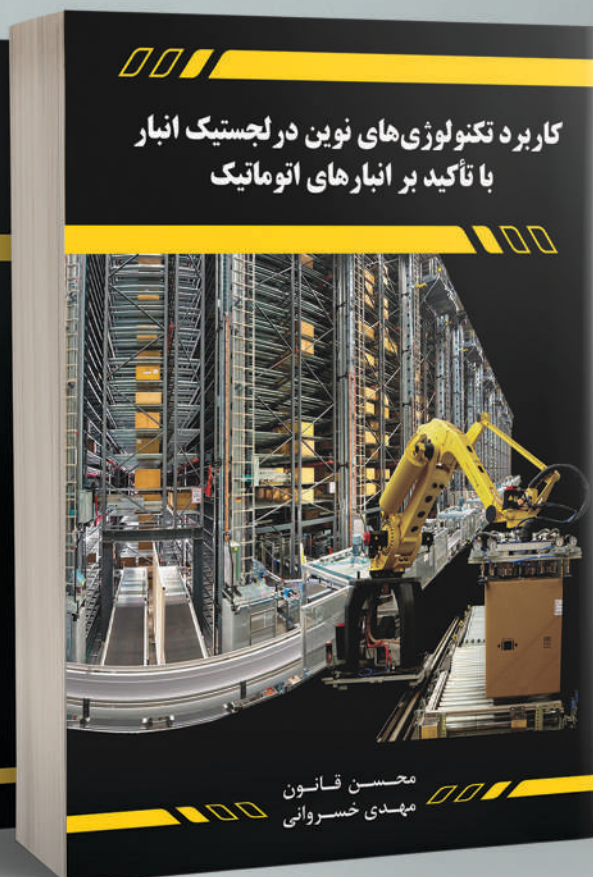
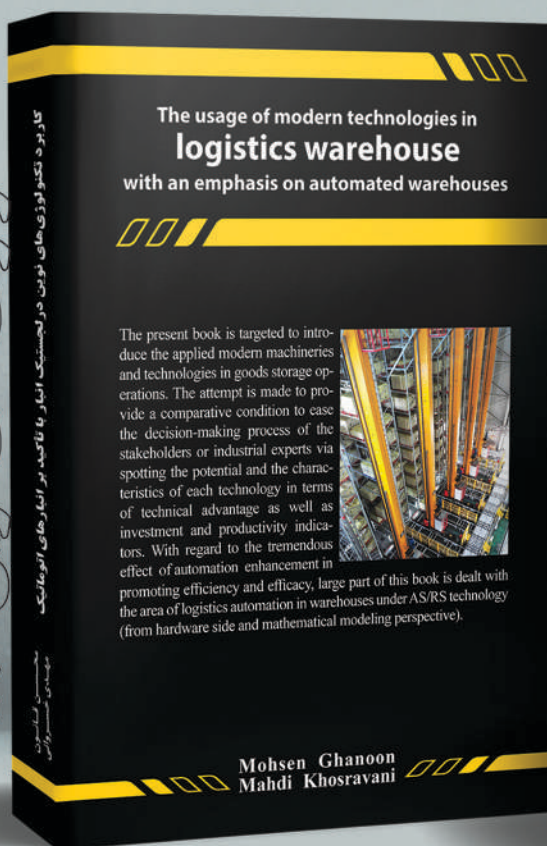
۱۵ (واژه TOPSIS¹⁶) به معنی روش ترجیح براساس مشابهت به راه حل ایده‌آل، است. در این روش m گزینه بوسیله n شاخص، ارزیابی می‌شوند. منطق اصولی این مدل راه‌حل ایده‌آل مثبت و راه‌حل ایده‌آل منفی را تعریف

توجه به طیف وسیع جواب‌های قابل قبول در فضای موجه، علیرغم امکان اولویت بندی شاخص‌های تصمیم به روشهای مختلف از جمله بکارگیری طیفهای رنگی بمنظور تسهیل در دسته بندی و شناسایی پاسخیهای بهتر، بدلیل تعدد شاخصها و ناهمگونی مقیاس سنجش آنها (منوان مثال، مقایسه ستون دارای واحد سنجش متراژ با ستون مبتنی بر قیمت و ...) ناچار به استفاده از

ب- ماتریس پاسخ‌های شدن: در این ماتریس، کلیه نتایج حاصله از اجرای مدل ریاضی، در قالب ستون‌هایی از مؤلفه‌های مؤثر در طراحی (شاخصهای تصمیم^{۱۴}) نمایش داده شده، همچنین هرسطر این ماتریس نیز نشان دهنده یک پاسخ قابل قبول و مقادیر تعلق گرفته به شاخصهای آن پاسخ، به منظور استفاده در بهینه‌سازی طرح انبار اتوماتیک میباشد. با

با حمایت معنوی
انجمن شرکت‌های صنعت پخش ایران

انجمن شرکت‌های صنعت پخش ایران
با حمایت معنوی

- مروری بر انواع تکنولوژی‌های قفسه‌بندی از جمله راهرو باریک، خودراهرو، خودجریان و ...
- معرفی تکنولوژی ذخیره- بازیابی اتوماتیک (AS/RS) و تجهیزات جانبی
- آشنایی با تکنولوژی شاتل (Shuttle)
- شناخت سیستم نرم‌افزاری مدیریت انبار (WMS)
- معرفی تکنولوژی‌های انتخاب و برداشت کالا
- مبانی بهینه‌سازی طرح انبارهای ذخیره- بازیابی اتوماتیک
- بررسی و مقایسه نسبت‌های مالی، اقتصادی و بهره‌وری در انبارهای مکانیزه و اتوماتیک
- دارای تصاویر رنگی متعدد از جدیدترین تکنولوژی‌های روز دنیا در حوزه لجستیک انبار

صاحب امتیاز: شرکت پخش رازی
فروش و توزیع: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، بین سی تیر و فردوسی، کوچه مسعود سعد، پلاک ۲۹ تلفن: ۶۶۷۲۶۴۴۴

www.razico.ir

